

1. 7. 2009

ID: 57081

Místně nepříslušný soud

Vydal-li soud, u něhož bylo zahájeno řízení, aniž byl místně příslušný, rozhodnutí pouze procesní povahy, a učinil-li tak dříve, než začal jednat ve věci samé, pak jde o rozhodnutí vydané místně nepříslušným soudem, bez ohledu na to, zda účastník promeškal příležitost uplatnit námitku nedostatku místní příslušnosti.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 23 Cdo 937/2009, ze dne 30.4.2009)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce Ing. R. P., zastoupeného advokátem, proti žalované C. a I. T., a. s., zastoupené advokátem, o zaplacení částky 882.200,80 Kč s příslušenstvím, vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 42 Cm 176/2005, o dovolání žalované proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 4. února 2008, č. j. 6 Cmo 401/2007-67, tak, že usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 4. února 2008, č. j. 6 Cmo 401/2007-67, ve znění opravných usnesení ze dne 17. července 2008, č. j. 6 Cmo 401/2007-72, a ze dne 24. září 2008, č. j. 6 Cmo 401/2007-89, a usnesení Městského soudu v Praze ze dne 11. května 2007, č. j. 42 Cm 176/2005-45, se zrušují a věc se vrací Městskému soudu v Praze k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Městský soud v Praze usnesením ze dne 11. května 2007, č. j. 42 Cm 176/2005-45, podle ustanovení § 107a občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“) připustil, aby do řízení na místo dosavadního žalobce V. T. spol. s r. o., vstoupil jako žalobce Ing. R. P..

K odvolání žalované Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 4. února 2008, č. j. 6 Cmo 401/2007-67, ve znění opravných usnesení ze dne 17. července 2008, č. j. 6 Cmo 401/2007-72, a ze dne 24. září 2008, č. j. 6 Cmo 401/2007-89, rozhodnutí soudu prvního stupně potvrdil. Odvolací soud konstatoval, že soud prvního stupně sice vydal napadené usnesení, aniž rozhodl o dříve uplatněné námitce nedostatku místní příslušnosti, a zatížil tím řízení vadou, dovedl však, že k takové vadě odvolací soud přihlédne jen tehdy, jestliže přes včas a důvodně vznesenou námitku věc projednal a rozhodl o ní místně nepříslušný soud, popřípadě vydal-li nemeritorní rozhodnutí místně nepříslušný soud. Námitku nedostatku místní příslušnosti odvolací soud posoudil jako opožděnou, neboť žalovaná ji neučinila při prvním úkonu, který jí přísluší a jímž byl odpor proti platebnímu rozkazu, a na základě toho uzavřel, že v posuzované věci k uvedené vadě řízení třeba přihlédnout není. Další odvolací námitku zpochybňující platnost smlouvy o postoupení pohledávky, na jejímž základě bylo vydáno napadené rozhodnutí, odvolací soud posoudil též jako nedůvodnou.

Toto usnesení odvolacího soudu napadla žalovaná dovoláním, jehož přípustnost opřela o ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. a jehož důvodnost spatřovala v tom, že řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci /dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř./, a že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci /dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř./.

Vadou měl řízení zatížit především soud prvního stupně, jenž rozhodl o vstupu do řízení na místo dosavadního žalobce, ačkoliv nebylo rozhodnuto o uplatněné námitce nedostatku místní příslušnosti a nebylo tak postaveno najisto, který soud je místně příslušný k řízení. Odvolací soud pak měl pochybit tím, že zaujal právní názor k této námitce toliko v rámci odůvodnění usnesení, jímž rozhodl o odvolání proti uvedenému rozhodnutí soudu prvního stupně; vada řízení před soudem prvního stupně tím zhojena být nemohla, neboť nelze tímto způsobem

suplovat rozhodnutí o námitce nedostatku místní příslušnosti a odejmout tak účastníku právo podat proti takovému rozhodnutí opravný prostředek. Odvolací soud navíc opomněl, že soud prvního stupně může do doby, než začne jednat, rozhodnout o své místní nepřislušnosti i bez námítky účastníka. Nesprávné právní posouzení věci žalovaná spatřovala v tom, že řízení před soudy nižších stupňů bylo zatíženo vadou, neboť i o sebeúčelovější námitce je nutno rozhodnout. Žalovaná navrhla, aby napadené usnesení odvolacího soudu bylo zrušeno a věc vrácena tomuto soudu k dalšímu řízení.

Žalobce se ve svém vyjádření ztotožnil se závěry odvolacího soudu a navrhl, aby dovolání bylo jako nedůvodné odmítnuto.

Nejvyšší soud České republiky (dále jen „Nejvyšší soud“) jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno ve lhůtě stanovené v § 240 odst. 1 o. s. ř. účastníkem řízení řádně zastoupeným advokátem, jímž bylo dovolání též sepsáno (§ 241 odst. 1, 4 o. s. ř.), se zabýval nejdříve otázkou, zda je dovolání v této věci přípustné, neboť toliko z podnětu přípustného dovolání lze přezkoumat správnost napadeného rozhodnutí z hlediska uplatněných dovolacích důvodů.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.). Dovolání proti usnesení odvolacího soudu, jímž bylo potvrzeno nebo změněno usnesení soudu prvního stupně, jímž bylo rozhodnuto o vstupu do řízení na místo dosavadního účastníka podle ustanovení § 107a o. s. ř., připouští zákon v ustanovení § 239 odst. 2 písm. b) o. s. ř.; dovolání tedy v posuzované věci přípustné je, byť z jiných důvodů, než se domnívá dovolatelka.

Podle ustanovení § 242 odst. 3 o. s. ř. lze rozhodnutí odvolacího soudu přezkoumat jen z důvodů uplatněných v dovolání. Je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédne též k vadám řízení uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, i když nebyly uplatněny. Při přezkoumání rozhodnutí odvolacího soudu je tedy dovolací soud zásadně vázán uplatněnými dovolacími důvody, včetně toho, jak je dovolatel obsahově vymezil (srov. § 41 odst. 2 o. s. ř.).

Nejvyšší soud, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), přezkoumal správnost rozhodnutí odvolacího soudu nejprve z hlediska námitek uplatněných v dovolání. Protože odvolací soud svůj procesní postup při přezkumu rozhodnutí soudu prvního stupně, proti jehož správnosti brojí dovolání, založil na výkladu norem procesního práva, jsou námitky žalované z obsahového hlediska především kritikou právního posouzení věci odvolacím soudem při řešení procesní otázky – posouzení, zda skutečnost, že námitka nedostatku místní příslušnosti nebyla účastníkem uplatněna včas, je důvodem, pro který odvolací soud nepřihlédne k vadě, již soud prvního stupně zatížil řízení tak, že pokračoval v řízení, aniž o námitce nedostatku místní příslušnosti vůbec rozhodl, a zda je sama o sobě důvodem postačujícím. Posouzení této právní otázky, jejíž řešení závisí na výkladu ustanovení § 212a odst. 5 a § 229a odst. 1 písm. a) o. s. ř. ve spojení s § 105 odst. 1 věty první a třetí o. s. ř., je pro výsledek dovolacího řízení určující.

Podle ustanovení § 11 odst. 1 věty první o. s. ř. řízení se koná u toho soudu, který je věcně a místně příslušný.

Podle ustanovení § 105 o. s. ř. místní příslušnost zkoumá soud před tím, než začne jednat o věci samé. Rozhodl-li soud o věci samé bez jednání, zkoumá místní příslušnost jen před vydáním rozhodnutí; to neplatí, jde-li o platební rozkaz. Později ji zkoumá jen k námitce účastníka, je-li uplatněna při prvním úkonu, který účastníku přísluší (odstavec 1). Vysloví-li soud, že není příslušný, postoupí věc po právní moci tohoto usnesení příslušnému soudu nebo ji za podmínek § 11 odst. 3 předloží Nejvyššímu soudu (odstavec 2). Namítne-li účastník řízení včas a důvodně nedostatek místní příslušnosti, postupuje soud obdobně podle odstavců 2 a 3; jinak námitku usnesením zamítne (odstavec 4).

Podle ustanovení § 212a odst. 5 o. s. ř. odvolací soud též přihlédne k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3. K jiným vadám řízení před soudem prvního stupně přihlíží odvolací soud, jen když mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci a jen jestliže za odvolacího řízení nemohla být zjednána náprava.

Podle ustanovení § 219a odst. 1 písm. a) o. s. ř. odvolací soud rozhodnutí zruší, jestliže tu jsou takové vady, že řízení nemělo proběhnout pro nedostatek podmínek řízení nebo rozhodoval věcně nepřislušný soud nebo vyloučený soudce anebo soud nebyl správně obsazen, ledaže místo samosoudce rozhodoval senát, popřípadě i jiné vady, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, a za odvolacího řízení nemohla být zjednána náprava.

Z ustanovení § 105 odst. 4 o. s. ř. vyplývá, že o uplatněné námitce nedostatku místní příslušnosti musí soud vždy rozhodnout; nebyla-li uplatněna včas nebo je-li nedůvodná, rozhodne tak, že ji zamítne. Jestliže tedy byla taková námitka uplatněna a soud prvního stupně pokračoval v řízení, aniž o takové námitce rozhodl (a aniž se takové rozhodnutí stalo pravomocným), zatížil řízení vadou, tak jak správně dovodil též odvolací soud.

Vada řízení spočívající v tom, že soud pokračoval v řízení, aniž rozhodl o uplatněné námitce nedostatku místní příslušnosti, nepatří mezi ty vady taxativně vypočtené v ustanoveních § 212a odst. 5 a § 219a odst. 1 písm. a) o. s. ř., k nimž odvolací soud přihlíží vždy (bez dalšího); jedná se tedy o tzv. jinou vadu řízení před soudem prvního stupně, k níž přihlíží odvolací soud jen tehdy, jestliže mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (a jen jestliže za odvolacího řízení nemohla být zjednána náprava).

Místní příslušnost soudu má v rámci úpravy podmínek řízení, mezi něž náleží (§ 103 a násl. o. s. ř.), zvláštní režim. Zatímco k tomu, zda jsou splněny ostatní podmínky řízení v širším slova smyslu, včetně věcné příslušnosti, přihlíží soud kdykoliv za řízení (srov. § 103 o. s. ř.), zkoumání místní příslušnosti se soustřeďuje jen na začátek řízení (srov. § 105 odst. 1 o. s. ř.). Byla-li podána žaloba u místně nepřislušného soudu a začal-li tento soud jednat o věci samé nebo rozhodl-li ve věci samé bez jednání (vyjma vydání platebního rozkazu), takže již nemůže vyslovit svou místní nepřislušnost z vlastní iniciativy, a promeškal-li též účastník příležitost iniciovat rozhodnutí soudu o jeho místní příslušnosti, neboť neuplatnil námitku nedostatku místní příslušnosti při prvním úkonu, který mu příslušel (tedy také v případě, že ji uplatnil, ale opožděně), pak tu již není k dispozici procesní postup, jímž by bylo možno změnit stav, že řízení bylo zahájeno u místně nepřislušného soudu; místní příslušnost již za žádných okolností zkoumat nelze a nedostatek místní příslušnosti procesního soudu je tak v důsledku koncentrace řízení zakotvené v ustanovení § 105 odst. 1 o. s. ř. zhojen.

Rozhodoval-li tedy soud, u něhož byla podána žaloba, ačkoliv nebyl k jejímu projednání místně příslušný, až poté, co začal jednat ve věci samé a co účastník promeškal příležitost uplatnit námitku nedostatku místní příslušnosti, pak bylo takové rozhodnutí vydáno za stavu, kdy byl nedostatek jeho místní nepřislušnosti již zhojen; rozhodnutí, ať již ve věci samé či jen procesní povahy, tedy nebylo vydáno místně nepřislušným soudem. Jestliže by za těchto okolností předcházela takovému rozhodnutí sice věcně opodstatněná, leč opožděná námitka nedostatku místní příslušnosti, pak vada řízení spočívající v tom, že soud vydal toto rozhodnutí, aniž o takové námitce rozhodl, nemohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci; rozhodoval soud, jenž již byl (stal se) místně příslušným.

Stejně je tomu tehdy, jestliže takový soud, aniž rozhodl o důvodné, leč opožděně uplatněné námitce nedostatku místní příslušnosti, vydal rozhodnutí ve věci samé bez jednání (vyjma platebního rozkazu). V takovém případě totiž vzhledem k ustanovení § 105 odst. 1 věty druhé 4 o. s. ř. dochází ke zhojení nedostatku místní nepřislušnosti vydáním tohoto rozhodnutí; po jeho vydání soud již nemůže zkoumat místní příslušnost z vlastní iniciativy, a nemůže ji zkoumat ani k námitce účastníka, nebyla-li uplatněna včas. Rozhodnutí ve věci samé tak bylo v důsledku zákonem stanovené koncentrace

řízení vydáno již místně příslušným soudem.

Rozhodl-li soud ve věci samé, aniž rozhodl o včasné a důvodné námitce nedostatku místní příslušnosti, pak rozhodl místně nepřislušný soud; je-li námitka nedostatku místní příslušnosti podána včas, může soud svou místní příslušnosti zkoumat i poté, co začal jednat ve věci samé nebo co ve věci samé rozhodl bez jednání, a ke zhojení nedostatku místní nepřislušnosti tedy nedošlo.

Vydal-li soud, u něhož bylo zahájeno řízení, aniž byl místně příslušný, rozhodnutí toliko procesní povahy a učinil-li tak dříve, než začal jednat ve věci samé, pak jde v každém případě o rozhodnutí vydané místně nepřislušným soudem, bez zřetele na to, zda účastník promeškal příležitost uplatnit námitku nedostatku místní příslušnosti; soud totiž stále ještě může zkoumat svou místní příslušnost z vlastní iniciativy a ke zhojení nedostatku místní příslušnosti dosud nedošlo.

Právě o poslední uvedenou procesní situaci jde v posuzované věci.

Podle ustanovení § 84 o. s. ř. k řízení je příslušný obecný soud účastníka, proti němuž návrh směřuje (žalovaného), není-li stanoveno jinak. Podle ustanovení § 85 odst. 3 o. s. ř. obecným soudem právnické osoby je okresní soud, v jehož obvodu má sídlo. Podle ustanovení § 85a o. s. ř. je-li pro řízení v prvním stupni věcně příslušný krajský soud a místní příslušnost se řídí obecným soudem účastníka, je místně příslušným krajský soud, v jehož obvodu je obecný soud účastníka. Obecný soud žalované, jímž je vzhledem k jejímu sídlu Okresní soud v Mladé Boleslavi, není v obvodu Městského soudu v Praze. Poznatek nasvědčující tomu, že skutečné sídlo žalované (srov. § 19c odst. 2 občanského zákoníku) není totožné se sídlem zapsaným v obchodním rejstříku, z žaloby ani z ostatního obsahu spisu nevyplývá. Žaloba byla tedy podána u místně nepřislušného soudu.

Námitka nedostatku místní příslušnosti je tedy důvodná, není ale včasná, neboť žalovaná ji neuplatnila při prvním úkonu, který jí příslušel. Jím nebyl odpor proti platebnímu rozkazu, jak se mylně domnívá odvolací soud (srov. závěry rozhodnutí bývalého Nejvyššího soudu ČSR ze dne 21. března 1955, sp. zn. Ncd 393/55, uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 73/1955, jež lze použít i za stávající právní úpravy, či rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. prosince 2006, sp. zn. 33 Odo 1455/2006, jenž je veřejnosti k dispozici na webových stránkách Nejvyššího soudu), nýbrž až vyjádření ve věci samé ze dne 31. 1. 2006, doručené soudu prvního stupně dne 15. 2. 2006, a žalovaná uplatnila tuto námitku až při roku nařízeném na den 27. 11. 2006. Soud prvního stupně však rozhodl o vstupu do řízení na místo dosavadního žalobce, aniž začal jednat ve věci samé, a možnost zkoumat místní příslušnost z vlastní iniciativy soudu je tedy dosud otevřena; ke zhojení nedostatku místní příslušnosti proto nedošlo a rozhodnutí tak bylo vydáno místně nepřislušným soudem, bez zřetele na to, že námitka nedostatku místní příslušnosti uplatněná účastníkem není včasná.

Jestliže přes včas a důvodně vznesenou námitku věc projednal a rozhodl o ní místně nepřislušný soud, popřípadě jestliže nemeritorní rozhodnutí vydal místně nepřislušný soud, jde vždy o vadu, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (srov. Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z. a kol. Občanský soudní řád. Komentář. I. díl. 7. vydání. Praha : C. H. Beck, 2006, 473 s.). Je tomu tak proto, že vydal-li rozhodnutí soud, který není k řízení místně příslušný (nestal se místně příslušným ani konvalidací nedostatku místní příslušnosti, v důsledku uplatnění zákonem stanovené koncentrace řízení), pak byli účastníci řízení odňati svému zákonnému soudci (rozvrhem práce určenému soudci věcně a místně příslušného soudu) a došlo tedy k porušení ústavního principu zakotveného v Čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

Odvolací soud sice správně dovedl (ve shodě s posledně citovaným názorem), že k takové vadě, jíž zatížil řízení soud prvního stupně, se přihlédne jen tehdy, jestliže nemeritorní rozhodnutí vydal místně nepřislušný soud. Jeho další právní úvahy však tomuto právnímu názoru neodpovídají. Jestliže

své právní posouzení založil toliko na poznatku, že uplatněná námitka nedostatku místní příslušnosti není včasná, aniž se zabýval též tím, zda soud prvního stupně mohl ještě zkoumat místní příslušnost z vlastní iniciativy a zda tedy nebylo odvoláním napadené procesní rozhodnutí vydáno místně nepříslušným soudem, je jeho právní posouzení neúplné a závěr, k němuž na základě takového posouzení dospěl, je nesprávný.

Dovolání je tedy důvodné, byť jeho argumentace, jak je zřejmé z úvah dovolacího soudu, je správná jen zčásti.

Protože napadené rozhodnutí odvolacího soudu není z hlediska uplatněného dovolacího důvodu správné, Nejvyšší soud je podle ustanovení § 243b odst. 2, část věty za středníkem, o. s. ř. zrušil. Vadu, již zatížil řízení soud prvního stupně, nelze z povahy věci napravit za odvolacího řízení, proto důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí i na rozhodnutí soudu prvního stupně. Nejvyšší soud tedy podle ustanovení § 243b odst. 3 věty druhé o. s. ř. zrušil i toto rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nepřiměřená délka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výše výživného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výživné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Započtení pohledávek \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Ušlý zisk](#)
- [Škoda vzniklá provozní činností](#)
- [Styk dítěte s osobou společensky blízkou](#)
- [Spotřebitel](#)
- [Náležitě odůvodnění jako procesní záruka \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odměna advokáta \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Poučení účastníka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)